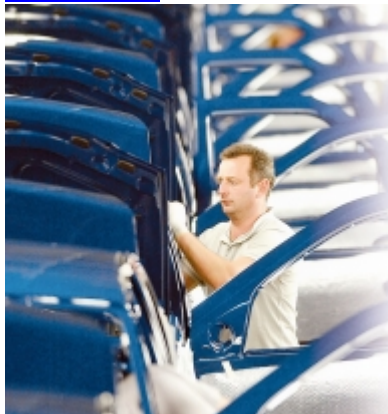

[Actualitatea](#)

Economiile din Europa de Est sunt pe muchie de cuțit

Autor: **Daniel Catana**

Publicat: 10 Decembrie 2008

Criza financiară globală ar putea face să dispară o mare parte din creșterea economică din ultimii 10-15 ani a statelor din Europa Centrală și de Est, susțin analiștii UNDP într-un studiu publicat recent.

Dacă până la jumătatea acestui an țările din Europa Centrală și de Est și cele din Comunitatea Statelor Independente (CSI) păreau că nu vor fi afectate de criza financiară globală în aceeași măsură ca statele occidentale, acum, unii analiști economici au predicții sumbre pentru această regiune.

În ultimii zece ani, statele din zona noastră au beneficiat de o conjunctură favorabilă de creștere economică susținută, în condițiile în care inflația a înregistrat o puternică tendință descendentă. Aceste evoluții au indus un sentiment pozitiv în mediul de afaceri internațional și s-au suprapus cu existența unui exces de lichiditate pe piețele financiare internaționale în ultimii zece ani, lucru care a condus la o creștere masivă a investițiilor străine în economiile emergente, la o întărire a monedelor naționale, la o diminuare și mai pronunțată a inflației, și, în cele din urmă, la o accelerare și mai puternică a creșterii economice. Evident, toate aceste rezultate s-au văzut imediat în buzunarele oamenilor, ale căror venituri au crescut într-un ritm mai ridicat decât cel al PIB.

Banii, mai scumpi și mai puțini

„În mod regretabil, acest cerc virtuos al piețelor emergente își schimbă sensul: exporturile își încetinesc din creștere, ieșirile de capital slăbesc cursurile de schimb, ceea ce duce la o creștere a inflației, la diminuarea producției și a veniturilor. Unele țări, cum ar fi Ungaria, și-

au majorat foarte mult rata de referință a dobânzii pentru a-și apăra moneda și a ține inflația sub control, lucru care majorează riscul de depreciere semnificativă a monedei naționale“, susține Ben Slay, senior economist în cadrul biroului pentru Europa și CIS al United Nations Development Programme (UNDP). „Proasta gestiune la nivel macroeconomic din Ungaria a împins creșterea economică anuală sub 2% în perioada 2007-2008, înainte ca cele mai recente efecte ale șocurilor financiare să se simtă. Așadar, o recesiune acompaniată de o creștere a șomajului și a sărăciei pare acum inevitabilă în această țară“, adaugă Ben Slay.

Alte state din zonă, cum ar fi Ucraina sau Turcia, au fost nevoite să permită o depreciere semnificativă a cursului de schimb pentru a face față crizei. În multe țări, inflația scapă de sub control și amenință creșterea economică și puterea de cumpărare a populației în trimestrele viitoare. În Ucraina, de exemplu, conform previziunilor FMI, inflația va depăși 25% în acest an, în Letonia va fi de 15,9%, iar în Bulgaria va ajunge la 12,2%, față de 7,6% cât a fost anul trecut.

Norii, mai negri la vecini decât la noi

RISC FINANCIAR

În opinia analiștilor UNDP, există un risc ridicat ca anul viitor România să nu își poată finanța unele deficite, iar acest fapt o va obliga să apeleze la FMI sau alte instituții similare.

	Riscul de a nu acoperi necesarul de finanțare
Serbia	mare
Turcia	moderat
Cehia	mic
Ungaria	foarte mare
Estonia	foarte mare
Bulgaria	mare
Polonia	moderat
România	mare
Slovacia	mic
Slovenia	mic

Sursa: UNDP

În ceea ce privește evoluția viitoare a economiei noastre, părerile analiștilor sunt foarte diferite. În timp ce Comisia Națională de Prognoză se așteaptă la o creștere de 6% a economiei românești în 2009, FMI prognozează un nivel de 4,8%, Economist Intelligence Unit anticipează 5,8%, iar analiștii de la J.P. Morgan apreciază că PIB al României va crește cu numai 0,5%.

În opinia lui Matei Păun, managing partener al BAC Investment Banking, principalele efecte ale crizei se pot observa deja în România, urmând ca anul viitor acestea să se accentueze. „Firmele, persoanele fizice și Guvernul obțin finanțări mult mai greu și mult mai scump decât înainte de criză, fapt ce a condus la o scădere a consumului. De asemenea, scăderea cererii externe a început să se reflecte în exporturi“, consideră Matei Păun.

Analiștii UNDP apreciază că efectele pe care criza internațională le-a produs până acum în țara noastră sunt limitate, cel puțin dacă ne comparăm cu situația din alte state din regiune. „În România, cursul de schimb raportat la euro nu a crescut mult, iar inflația a scăzut de la 9% la 7%. Creșterea PIB în primele nouă luni ale lui 2008 s-a menținut foarte ridicată. Există totuși niște efecte: ratingul României a fost revizuit în jos, ieșirile de capital au înrăutățit situația de pe piața monetară, iar rata dobânzii a crescut, ceea ce limitează accesul la creditare al afacerilor mici. Valoarea activelor din real estate scade și au fost anunțate disponibilizări la firme ca Dacia, Nokia sau Michelin. În plus, se pare că sentimentul consumatorilor a devenit mai pesimist“, susține Ben Slay.

Mihai Tănăsescu, reprezentantul României la Fondul Monetar Internațional, consideră că în țara noastră, ca și în alte state din Europa, efectele crizei financiare mondiale se vor resimți în anii care urmează, iar viitorul guvern trebuie să ia în calcul în strategia sa, ca și la realizarea bugetului pe 2009, descreșterea economică, șomajul, o lichiditate în scădere și un cost de finanțare mai ridicat decât înainte de începerea crizei. „Este probabil că România va simți din ce în ce mai mult lipsa de lichiditate din sistem, care trebuie imediat acoperită cu disponibilități atrase de la Banca Centrală Europeană sau FMI. În același timp, cred că programele care vor fi elaborate pentru 2009 trebuie să țină cont de o repriorizare a cheltuielilor publice, pentru a conduce la diminuarea deficitului bugetar, dar și la o creștere a cheltuielilor de investiții, prin diminuarea corespunzătoare a cheltuielilor curente“, spune Mihai Tănăsescu.

Analiștii UNDP apreciază că statele din Europa Centrală și de Est și CSI vor fi afectate în primul rând de scăderea cererii din piețele de export occidentale, de diminuarea semnificativă a banilor trimiși de cetățenii plecați la muncă în străinătate, dar și de dificultățile pe care le vor avea în încercările de a se finanța de pe piețele internaționale. Țările din zona noastră și-au vândut băncile unor corporații financiare internaționale și în acest mod și-au finanțat dezvoltarea postcomunistă, pentru că băncile-mamă au capitalizat puternic subsidiarele din Europa Centrală și de Est, pentru a susține cererea mare de credite din regiune, acordate la dobânzi ridicate. Acum, există însă pericolul ca în multe țări emergente să apară un flux invers al capitalurilor, dacă se intră în recesiune. „Din păcate, evoluțiile recente arată că există posibilitatea ca subsidiarele locale să devină victime ale deciziilor neinspirate ale băncilor-mamă“, consideră analiștii UNDP. Ca urmare, există posibilitatea ca în lunile viitoare să asistăm la o contracție sau la o inversare a fluxurilor financiare, în sensul că subsidiarele aflate în țările din regiune își vor finanța părinții. Totuși, analiștii apreciază că și acest risc este mai mic în România decât în alte state vecine. „În România, nu există o bancă care să domine sectorul financiar. Conform datelor FMI, activele bancare din România sunt împărțite între un număr de bănci din Germania, Franța, Austria și Italia. Dacă apar active toxice în bilanțul unei instituții părinte, acest lucru nu înseamnă o criză pentru întregul sistem bancar românesc“, declară analistul Ben Slay. „Atâta timp cât economia românească va continua să crească într-un ritm mai rapid decât cea franceză, germană, austriacă sau italiană, băncile-mamă vor avea posibilitatea să facă mai mult profit prin alocarea unor sume mai mari pentru credite în România“, adaugă acesta. Dar dacă economia autohtonă va avea o aterizare dură, așa cum estimează unii analiști mai pesimiști, atunci este probabil că vor fi și fluxuri importante de bani care vor ieși din țară, fenomen care va avea efecte directe asupra șomajului și asupra veniturilor celor mai vulnerabili dintre cetățeni.

CE NE AȘTEAPTA ÎN 2009

FMI prognozează că economia Ungariei va crește anul viitor cu 2,3%, în timp ce analiștii J.P. Morgan se așteaptă ca economia maghiară să se contracte cu nu mai puțin de 3%.

	Creșterea economică prognozată pentru 2009 (%)		
	FMI	JP Morgan	EIU
Serbia	5,5	4,0	5,5
Turcia	3,0	1,5	3,2
Cehia	3,4	-1,0	4,3
Ungaria	2,3	-3,0	3,0
Bulgaria	4,2	1,0	4,1
Polonia	3,8	1,5	3,8
România	4,8	0,5	5,8
Slovacia	5,6	-1,0	5,2
Rusia	5,5	2,5	5,5

Sursa: UNDP

«Toate statele din Europa Centrală și de Est se vor confrunta cu o cerere internă și externă în scădere. În același timp, accesul la finanțări externe va fi mai dificil și mai scump.»

Matei Păun, managing partner, BAC Investment Banking

220 de miliarde de euro a împrumutat sectorul privat rusesc din străinătate, în perioada 2006-2008. Rusia va trebui să plătească 40 de miliarde de euro anul viitor în contul datoriei externe, conform UNDP

«Va fi foarte greu pentru România să își finanțeze deficitul contului curent, care este foarte mare, în condițiile actuale de pe piețele financiare internaționale.»

Ben Slay, senior economist, UNDP

Cauzele crizei financiare globale

- Căderea prețurilor la imobiliare și a acțiunilor cotate la bursă. Multe dintre băncile centrale din lume au avut, în ultimii 10 ani, politici care au stimulat creditarea. Acest fenomen a determinat firmele și persoanele fizice să se îndatoreze tot mai mult, având în vedere că dobânzile au fost la niveluri foarte reduse. Principalul efect a fost creșterea prețurilor la active până la un nivel care a devenit nesustenabil.

- Sistemele de reglementare au fost depășite de complexitatea serviciilor lansate de către instituțiile financiare. În plus, în timp ce corporațiile s-au integrat rapid la nivel global, autoritățile nu au creat la fel de repede un sistem de reglementare care să creeze un cadru optim de funcționare pentru piața financiară internațională. Criza financiară a fost declanșată de produse complexe care nu au fost reglementate la timp de autorități.

- Inflația globală, în special în ceea ce privește prețurile alimentelor și ale materiilor prime, care au atins un maxim la jumătatea acestui an. Prețurile la energie au crescut constant în ultimii cinci ani și au ajuns la un vârf în vara lui 2008, când petrolul a juns la 150 de dolari pe baril. Prețurile alimentelor au urmat un trend similar, fapt ce a lovit în puterea de cumpărare a consumatorilor din statele occidentale.